

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Letnja vsak četrtlet in velja s pošiljavo vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 8 K, pol leta 4 K in za četrt leta 2 K. — Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. — Ktor hodil sam po njega, plača na leto samo 7 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udeležba „Kotliškoga tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 16 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. — Rokopisni se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta št. 5, sprejemna naročnina, inserate in reklamacije. — Za vserate se plačaje od enostopne petlitvrste za enkrat 48 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 36 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V edicijah „Mala naznanja“ stane beseda 10 vin. — Inserate se sprejemajo do tozja opoldne. — Nezapete reklamacije so politične prave.

Pripravljeni za odpor.

Med nemškim narodom se je na umeten način napravilo razburjenje. Vzbudili so ga ter ga neprestano netijo, podpihujejo in vzdržujejo nemški Volkstagi, na katerih imajo glavno in edino besedo ne avstrijski domoljubi, marveč zagrizeni vsenemški hujskači.

Vlada bi temu razburjenju bila lahko kmalu storila konec, če bi bila preprečila vsenemško protislovensko in protiavstrijsko hujskarijo. Tega pa pogumni Seidler in brunni Toggenburg nista storila, temveč sta pred vsenemškimi hujskači telebnila na kolena. Seidler je vsenemškim požeruhom obljubil, da bo nenasiljivemu vsenemškemu želodecu pripravil — mastno kosilce, ki ga bodo plačali Čehi in Jugoslavnani. Kakor lačna žival kriči, dokler se ji ne da hrane, tako tudi vsenemški zagrizenci tulijo naprej, dokler ne bo zadovoljena njihova samogoltnost. Tako se vzdržuje „veliko razburjenje“ med nemškim narodom.

Nemškonacionalna politika, ki jo sedaj vodi in tira nagajka Wolfa in vsenemcev, se je pokazala za docela nesposobna, da bi rešila avstrijsko vprašanje. Avstrijska ustavna preosnova mora priti, ker je neodkionljiva nujnost. Izvršiti pa se mora ta preosnova na temelju istega glavnega načela. Nemci pa tega nočejo. Enega in istega glavnega načela za vse avstrijske dežele nočejo priznati in pripustiti. Nemci na Češkem zahtevajo za se narodno samostojnost in razdelitev dežele. Nemci na Stajerskem in Koroskem pa nočejo nič slišati o kakšni narodni samostojnosti Slovencev in razdelitvi Kronovin v slovenski in nemški del. Kako se naj torej izvrši prepotrebna preosnova in tako težko pričakovano prenova, ena Avstrije, se bo edino merodajna nemška želja in zahteva?!

Naši in češki poslanci so dne 7. majnika izdali skupen oklic na jugoslovanski in češki narod, v katerem z največjim ogorčenjem ugovarjajo proti vsem poizkusom vlade, da brez sodelovanja naših narodov

in proti njim z naredbami izpremeni davno preživelo in od narodov nepriznano ustavo; posebno ugovarjajo, da se sedaj osnujejo od nemških zagrizencev izsiljena okrožna glavarstva na Češkem. Obenem ugovarjajo proti napovedi državnopravnega odcepljenja slovenskih dežel od celokupnega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov; zakaj nameu te odcepitev je pomembnejše Slovencev in nemški napad in naval na Jadransko morje.

Jugoslovanski in češki poslanci izražajo svoje ogorčenje nad tem, da se vlada upa to ukreniti v najusodepolnejšem trenutku svetovne vojne in da nam na naše zahteve po samoodločbi, po politični samostojnosti, ki so obenem zahteva vsega omikanega in demokratičnega sveta, odgovarja s samovlastno samovoljnostjo, ki ne prinese ne miru ne možnosti prijateljskega sodelovanja narodov, kakor si ga vsi želimo, temveč bo začetek bojev, kakoršnih tu še ni bilo in ki morejo biti dalje segajoči, nego stujejo njih povzročitelji sami: Odgovornost za posledice pada v prvi vrsti na vlado, katera je s tem svojim korakom iznova pokazala pred vsem svetom, da Avstrija ne more nositi imena pravne in ustavne države in da se nikomur odgovorna vlada maloštevilnikov in vlada uradnikov pod pritiskom in s sodelovanjem enega dela nemškonacionalnih poslancev upa ubiti glas parlamenta, izvoljenega na podlagi splošne volilne pravice.

Jugoslovanski in češki narod ne priznavata nikdar in v nobenem slučaju nobene nasilne uvedbe, nobene kakršnekoli enostranske upravne odredbe, — temveč jih odklanjata z največjim ogorčenjem; odklanjata pa tudi vsako odgovornost za nadaljni razvoj in združena vztrajata v boju proti samovladstvu in nadvladi ter v borbi za demokracijo, svobodo, za pravico samoodločbe in za svojo politično samostojnost. Ne bojimo se nobenega nasilja.

Tako so torej naši poslanci v zvezi s češkimi sprejeli boj, ki jim je ga vsilil Seidler, suženj vse-

nemške zagrizenosti in pohlepnosti. Za našimi poslanci stoji ves naš narod kakor eden mož. Nadvlada enega naroda nad drugimi v Avstriji ne trpimo več. Kot enakopravni in enakovredni z nemškim narodom hočemo živeti. Zahtevamo, da se to, kar se namerava dati Nemcem na Češkem, kjer ni zafo nobene dejanske potrebe in upravičenosti, da Slovencev v vseh pokrajinah, kjer stanujejo in kjer so za to veliko bolj ugodna tla nego na Češkem, zlasti na Koroskem in Stajerskem. Poizkus, odcepiti Slovence od Hrvatov in Srbov, zavračamo z vso ogorčenostjo ter se bomo še bolj nego prej vojskovali za uresničenje naše jugoslovanske deklaracije, zahtevajoče ujedinjenje Slovencev, Hrvatov in Srbov v eno samostojno in neodvisno državo pod habsburškim žezlom. Ne bojimo se nobenih groženj in nobenega nasilja. Vsaka vlada, ki je protivnica naših stremenj, naj se imenuje Seidler ali kakorkoli; se bo prepričala in kmalu občutila na lastnem telesu, da je Jugoslovani junak tudi na političnem bojišču.

Pravica slovenskega jezika.

Citatelj, citateljica!

Gotovo se veseliš, da je med Slovenci posebno na Stajerskem vse tako navdušeno in složno za jugoslavijo. Časopisje ti govori iz srca. Ponosen si na naše voditelje, zlasti poslance, da vsi tako odločno proglašajo prava politična in državniška načela, ki so ob enem tudi tvoja, ker so jugoslovanska. Če vidiš, kako ogromno delo imajo in veliko nalogo izvršiti, bi jim rad pomagal in šel na roko. Podpisal si že jugoslovansko deklaracijo in pobral podpise v okolici. Sedaj pa ne veš kaj začeti. Bereš časopise, pri vsaki številki se nanovo navdušiš; rad bi storil kaj velikega.

A stori nekaj malega, izpolni nekaj, kar je tebi lahko, kakemu poslancu in mnogemu drugemu morda težje, pa bo veliko delo. Ti ne znaš nemški. Vsak rojak, tudi tisti, ki zna nemški, ima pravico; nemški ne znati. On lahko zahteva od uradov, pri železnici in pri pošti, da se mu postreže na sloven-

LISTEK.

„Pranger“.

(Januš Golec.)

(Dalje.)

Zenski spol je rešen motvoza dolgovoznih napitnic navdušeno plosnil, gospodje so zadovoljno kimali in poplaknili vsled govora osušena grla. Le g. župan ni ne kinil pohvalno, ne pil, ampak klaverno popraveno je sklonil glavo. Nešteto krat mu je udarila ta St. Peter proslavljajoča pesem v baritonu na uho, pa nikdar se mu ni započelo besedilo tako ostro globoko v župansko srce kot na velikonočni pondeljek, dne 11. aprila leta 1882. Prvič tedaj so ga dreignile v občutljivo žilico ponosa besede te pesmi: Sv. Petra ti si vas! Torej — vas, ne — trg, mu je brnelo po duši in nagibal je glavo še globokeje na prsi.

Sledile so tej himni druge veseljaške, vse je bilo. Fantje in pivci siromaki in prostaki so odgovarjali iz ljudske sobe veseli gospodi, le župan je molčal, prezidaval je globoko zavajoči jarek med vasjo in — trgom . . .

Rajajočo družbo je osupnil županov molk, merili so, da ga je opahnilo vino in da bo običajno zadremaval. Glavo kloneči župan pa se je še potopil bolj globoko v brezno razlike med vasjo in trgom — pozabil je, da je v družbi in zamrma pol glasno slišno:

„Torej vas — vas — vas . . .“

Vsi so se spogledali, o čem da sanjari vaška glava, nikdo ga ni razumel razen bistroumnega padarja.

Po spoznanju županove dušne boli si je nategnil lečnik ostanke las, pobrunkal s prsti desnice po glavi, sunil z nogo pod mizo zamišljenega župana in mu pokinil na stran. V kotu posebne sobe mu je šepetal dolgo na uho.

Padarjeve besede so se zasajevale pomirjevalno in veselo na omračeno županovo dušo. Kot jutranja zarja se je zadovoljno nasmehnil, segel globoko v žep in namignil krčmarju. Gostilničar je stisnil ta ponujeni mu bankovec ter odhitel v klet. Župan in padar sta se nasmihala; ostala gospodarska družba je pa obmolnila in nestrpnem pričakovanju: kaj da bo prinesel in pritrnil iz kleti krčmar? Vrnil se je rajni Karl v posebno sobo s kar polnim škatom na glavi. Posode pa ni odložil pred radovedno gospodo, — ampak sopol je z njo v drugo izbo med prostake. K skupni mizi je zbral 14 krepkih fantov, vabeč jih k brezplačni pijanci.

Fantje so posušili polni skaf med petjem in v-riskom v dobri uri. Gostilničar ga je napolnil v drugo na županov račun.

Ko so pa posrkali pivci že blizu polovice drugega škata, je stopil med nje padar, jih promotril od pet do glave, zamahnil z roko v posluš in jih nagovoril:

„Fantje! Šentpetersko korajžna kri: se pretaka po vaših žilah.“

Nagovorjeni so se podrgnili nehoti po stegnih, hoteč se prepričati lastnoručno o pretoku hrabrostne krvi. Padar je napravil govorniški odhiti, da bi se použgal poslušalce v radovednosti ter nadaljeval:

„Korajže imate za 20 takih trgov, kakor je Pod-sreda, pa vendar ste samo vaščani te šentpeterske fare. Ko še ni bilo ne mene, ne vas, ko je še počiva-

la moja in vaše duše v božjih rokah, je bil tudi nas lepí St. Peter trg, ne — vas!“

Padar se je vnovič oddahnil, da bi polovil zaradi govorniške navdušenosti pojemajočo sapo. Sunil je po zraku proti ničesar sluteči Podsredí in vikinil:

„Podsrečani so nas oropali tržanstva, ker so nam pofatili prangerja, s katerim se bahavo ponašajo danes kljub svojim slavnatim streham. Fantje: Pri moj duši! Se tretji skaf vina, se četrtega in petega dobite zastonj, ako spravite še nocoj podsrečkega prangerja na njegov prejšnji očetovski dom v — St. Peter.“

Mislím, da ni žel kmalu kak general, govoreč pred bitko svojim vojakom, toliko boj, kri in celo — smrt prezirajočega vspeha nego ravno padar, ko je pozval na osveto mladeniško šentpetersko kri.

Po končanem nagovoru so skrtnili fantje jezno z zobmi, stisnili grozeče pesti proti Podsredí ter se razšli po voz, konje, krampe, kolce in verige. Pri pogledu na to fantosko udano navdušenost za priboritev oropanih pravic se je oveselil župan, objel padarja in zakrožil pevajoče, kar je bilo redkokedaj, ono svojo:

„Le enkrat, enkrat le, le enkrat se živil!“

Za napad odločeni prostaki so se oboroževali; ministri in gosposki generali pa so popivali objemajoč se na račun zmage, osvojitve tržkih pravic, časti in prednosti. Fantje so pripeljali voz in vpregli par konj. Popili so preostalo polovico drugega škata, zasukali iz jednega grla, sedlo jih je 14 na voz in od-drđrali so v smeri proti Podsredí.

(Dalje prihodnjič.)